Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра правосуддя та філософії

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

ОК 1. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

(обов’язковий)

Спеціальність 204 - Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Освітня програма Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Рівень вищої освіти 3 (Доктор філософії)

Суми – 2024

Розробники: _____ **Анжеліка ШЕВЕЛЬ, кандидат філософських наук, доцент**

(підпис) (прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри: Правосуддя та філософії (назва кафедри)	протокол від 5.07 2024 № 9
	Завідувач кафедри _____ (підпис) **Юрій КОТВЯКОВСЬКИЙ** (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої наукової програми _____ Леонтій ЧЕРНИЧКО

Декан факультету, де реалізується освітня програма _____ Віктор ЧЕРНИЧКО
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму надана: _____ Опро В.О.
(ПІБ)

_____ Поваженко Ю.М.
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації _____ Надія Боранич
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 8. 07. 2024 р.

© СНАУ. 2024 рік

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ					
1.	Назва ОК	Філософія науки			
2.	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра правосуддя та філософії			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (*заповнюється для обов'язкових ОК)*	Освітньо-наукова програма «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». Третього освітньо-наукового рівня вищої освіти. Ступінь вищої освіти: доктор філософії. Спеціальність: 204 - Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва			
5.	ОК може бути запропонований для (*заповнюється для вибіркових ОК)*				
6.	Рівень НРК	8			
7.	Семестр та тривалість вивчення	1 семестр, 10 тижнів;			
8.	Кількість кредитів ЄКТС	3 кредити (90 годин)			
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл – 90 годин	Контактна робота(заняття)			
		Лекційні	Практичні /семінарські		Самостійна робота
	осінній семестр	10	20		60
10.	Вид контролю осінній семестр	Іспит			
11.	Мова навчання	Українська			
12.	Викладач/Координатор освітнього компонента	**Шевель Анжеліка Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент** кафедри правосуддя та філософії Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 237 г			
13.	Контактна інформація	qwerty657623@gmail.com			
14.	Загальний опис освітнього компонента	Філософія науки покликана надати аспірантам вихідні знання з організації дослідницької роботи у використанні загальних методів наукового пізнання і застосування формально-логічних законів і філософських принципів при обробці, осмисленні та узагальненні результатів наукових досліджень.			
15.	Мета освітнього компонента	*Мета освітнього компонента:* формування в аспірантів загальних уявлень про історію розвитку конкретної галузі науки і філософії наукового пізнання взагалі, про методологію наукової творчості, про основні положення, що характеризують дослідницьку роботу як кваліфікований науковий пошук у тій чи іншій галузі науки.			
16.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент є основою для подальшої наукової творчості в усіх галузях науки.			
17.	Політика академічної доброчесності	Під час виконання практичних робіт, написання модульних, залікових та екзаменаційних робіт Аспірант обов'язково має дотримуватись правил академічної доброчесності. За порушення правил академічної доброчесності здобувачі освіти притягуються			

		до такої академічної відповідальності, як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо)
18.	Ключові слова	життя, епістемологія, етика, ідеал, інновації, методологія науки, мораль, наука, наукове знання, наукове пізнання, науково-технічний прогрес, професійний кодекс честі вченого, свобода, соціологія науки, світогляд, штучний інтелект, цінності

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента аспірант очікувано буде	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) **ПРН3**	Як оцінюється РНД
ДРН 1. Знати історію становлення і розвитку науки як суспільно значимого явища, основні поняття, принципи і категорії наукового знання; філософсько-світоглядні основи, якими керувались науковці у створенні своїх іноваційних теорій	**Х**	Доповідь, обговорення, опитування, робота в групах, дискусія. Проведення модульного котролю та атестаційного контролю
ДРН 2. Вміти відстоювати свою наукову позицію спираючись на теоретико методологічну базу фундаментальних наук	**Х**	Підготовка мультимедійних презентацій, ессе, рефератів
ДРН 3. Робити аналіз найважливіших теоретичних проблем сучасної науки.	**Х**	Диспут, філософська вікторина, брейн – ринг, підготовка мультимедійних презентацій, ессе, рефератів
ДРН 4. Вміти пов'язувати розвиток науки з розвитком духовно-творчого потенціалу людства, спрямованого на формування і практичне використання інновацій	**Х**	Презентація проектів, обговорення на круглому столі.

ДРН 5. Застосовувати набуті знання в науковій діяльности,застосовувати практичні навички аналізу того чи іншого методу наукового пошуку	**х**	Дискусія з елементами усної презентації власної позиції.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендована література[1]
	Аудиторна робота			Самостійна робота	
	Лк	П.з/ семін. з	Лаб. з.		
Осінній семестр					
Тема 1. Філософія науки як галузь філософського знання. План 1. Предметна сфера філософії науки. Феномен науки у структурі філософії науки. 2. Історичні типи світогляду. 3. Співвідношення філософії і науки, спільні і відмінні риси філософії і науки. 4. Історичні типи взаємозв'язку філософії і науки. 5. Феномен науки у структурі філософії науки. 6. Епістемологія. Методологія науки. 7. Соціологія науки Специфіка філософських проблем науки.	2	4		15	1, 2 4, 8, 13, 16, 20
Тема 2. Феномен науки. Основні форми буття науки. План 1. Генезис наукового знання,	2	4		15	1, 2 4, 8, 9, 11, 12, 16, 20

[1] Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

класична, некласична, постнекласична наука. 2. Наука як специфічний тип знання, атрибутивні характеристики наукового знання. 3. Наука як пізнавальна діяльність. 4. Наука як соціальний інститут. Системний характер науки. 5. Основні функції науки.					
Тема 3. Структура і методи наукового пізнання. План 1. Рівні наукового знання. 2. Структура емпіричного знання. 3. Методи емпіричного дослідження: наукове спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. 4. Співвідношення емпірії й теорії. 5. Методи теоретичного пізнання: ідеалізація, формалізація, математичне моделювання. 6. Структура наукової теорії. Метатеоретичний рівень наукового знання. 7. Наукова картина світу, ідеали і норми наукового дослідження і філософські основи науки.	2	4		15	13, 14, 16, 24
Тема 4. Теорія і практика науки як суспільного інституту. Етика науки. План 1. Наука і мораль. Етика і деонтологія, професійний кодекс честі вченого. 2. Основні теми етичного обговорення науково-технічної діяльності (цілі науки, засоби наукової діяльності. наслідки наукової діяльності. сенс наукової діяльності). 3. Наукове пізнання: свобода і контроль. Етичні питання спеціальних наук. 4. Вплив науки на постановку нових етичних проблем. 5. Науково-технічний прогрес і його моральні проблеми.	2	2		15	1, 2, 4, 6, 7, 8, 13

Тема 5. Теорії походження і розвитку життя. План 1. Специфіка філософсько-методологічних проблем біології. 2. Редукціонізм віталізм в історії біології. Сутність живого. Наукові концепції походження життя. 3. Ідея розвитку в біології (трансформізм, сальтаціонізм, еволюціонізм). 4. Глобальні проблеми людства і. шляхи їх вирішення		2		15	2, 11, 15, 19, 23, 24
Тема 6. Феномен інновацій і його дослідження. План 1. Феномен інновації та його дослідження. 2. Методологічний індивідуалізм. 3. Соціальна природа інновацій. 4. Мотивація та особистість.	2	4		15	5, 8, 9, 13, 15, 20, 21, 22, 23
Всього за осінній семестр	**10**	**20**		**60**	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	**Методи викладання** (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u>, консультацій)	**Кіль-кість годин**	**Методи навчання** (які види навчальної діяльності має виконати <u>Аспірант самостійно</u>)	**Кіль-кість годин**
	Осінній семестр			
ДРН 1. Знати історію становлення і розвитку науки як суспільно значимого явища, основні поняття, принципи і категорії наукового знання; філософсько-світоглядні основи, якими керувались науковці у створенні своїх іноваційних теорій	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування, тестування (тест множинного вибору)	6	- підготовка матеріалів для доповіді, обговорення, дискусії; - підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	12
ДРН 2. Вміти відстоювати свою наукову позицію спираючись на теоретико методологічну базу фундаментальних наук	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування, тестування (тест множинного вибору) - консультації; - перевірка мультимедійних презентацій, есе, рефератів;	6	- підготовка матеріалів для доповіді; рефератів - підготовка есе - підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	12
ДРН 3. Вміти робити аналіз	- проведення лекційних	6	- підготовка матеріалів для	12

найважливіших теоретичних проблем сучасної науки.	занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування; - організація диспутів, підготовка філософських вікторин, брейн-рингів		доповіді; - підготовка до філософської вікторини, інтелектуальної гри «брейн-ринг» - підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	
ДРН 4. Вміти пов'язувати розвиток науки з розвитком духовно-творчого потенціалу людства, спрямованого на формування і практичне використання інновацій	- модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування, тестування (тест множинного вибору) - консультації;	6	- підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	12
ДРН 5. Застосовувати набуті знання в науковій діяльности,застосовувати практичні навички аналізу того чи іншого методу наукового пошуку	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем;	6	- підготовка матеріалів для доповіді, обговорення, дискусії;	12
Всього годин		**30**		**60**

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
	Осінній семестр		
1.	Практичне завдання до теми 1 Філософія науки як галузь філософського знання. Доповідь	10 балів /10%	До 4 тижня
2.	Практичне завдання до теми 2 Феномен науки. Основні форми буття науки. Дискусія	10 балів /10%	До 5 тижня
3.	Практичне завдання до теми 3 Структура і методи наукового пізнання. Есе	10 балів /10%	До 6 тижня
4.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	10 балів / 10 %	До 8 тижня
5.	Практичне завдання до теми 4 Теорія і практика науки як суспільного інституту. Етика науки.. Філософська дискусія.	10 балів /10%	До 9 тижня
6.	Практичне завдання до теми 5 Теорії походження і розвитку життя.. Інтелектуальна гра «Брейн – ринг»	10 балів /10%	До 10 тижня
8	Практичне завдання до теми 6 Феномен інновацій і його дослідження.	10 балів /10%	До 10 тижня
9.	Іспит	30 балів/30%	Після 10 тижня
	Всього	100	

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент[2]	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно[3]
Весняний семестр				
Практичне завдання до теми 1 Філософія науки як галузь філософського знання. Доповідь	*0 балів*	*1- 6 бали*	*7 бали*	*9-10 балів*
	Аспірант не підготував доповіді, не брав участі обговоренні	Аспірант не розкрив тему доповіді, не аргументує свою позицію, не відповів на додаткові питання, не виявив активності при обговоренні	Аспірант розкрив тему частково, недостатньо переконливо аргументує свою позицію не відповів на окремі додаткові питання, брав участь обговореннях	Аспірант повністю розкрив тему доповіді, переконливо аргументує свою позицію відповів на додаткові питання, брав активну участь обговореннях
Практичне завдання до теми 2 Феномен науки. Основні форми буття науки. Дискусія	*0 балів*	*1- 6 бали*	*7 балів*	*9-10 балів*
	Аспірант не брав участі у дискусії	Аспірант брав пасивну участь у дискусії	Аспірант брав участь у дискусії у формі окремих реплік та зауважень	Аспірант брав активну участь у дискусії, самостійно формулював та висловлював думки щодо теми
Практичне завдання до теми 3 Структура і методи наукового пізнання. Есе	*0 балів*	*2-4 бали*	*5-8 балів*	*9-10 балів*
	Аспірант не підготував есе	Есе, підготовлене Аспірантом містить значні помилки, не відповідає темі, або не розкриває її	Есе, підготовлене Аспірантом, в цілому розкриває тему, але містить окремі помилки	Есе, підготовлене Аспірантом, є оригінальною роботою, що повністю розкриває тему та вміщує власні думки.
Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	0-3 *балів*	4-6 *балів*	*7-8 балів*	*9-10 балів*
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на	Залежить від кількості правильних відповідей на	Залежить від кількості правильних відповідей на

[2] Зазначити компонент сумативного оцінювання

[3] Зазначити розподіл балів та критерії, що зумовлюють рівень оцінки

		тест	тест	тест
Практичне завдання до теми 4 Теорія і практика науки як суспільного інституту. Етика науки.. Філософська дискусія	0-3 *балів*	4-6 *балів*	*7-8 балів*	*9-10 балів*
	Аспірант не брав участі у дискусії	Аспірант брав пасивну участь у дискусії	Аспірант брав участь у дискусії у формі окремих реплік та зауважень	Аспірант брав активну участь у дискусії, самостійно формулював та висловлював думки щодо теми
Практичне завдання до теми 5 Теорії походження і розвитку життя.. Інтелектуальна гра «Брейн – ринг»	*0 балів*	*2-4 бали*	*5-8 балів*	*9-10 балів*
	Аспірант не брав участі у інтелектуальній грі	Аспірант не виявив активності в командній роботі	Аспірант брав участь у командній роботі, дав окремі правильні відповіді	Активна участь у грі, точні та повні відповіді на питання
Практичне завдання до теми 6 Феномен інновацій і його дослідження	*0 балів*	*2-4 бали*	*5-8 балів*	*9-10 балів*
	Аспірант не брав участі у інтелектуальній грі	Аспірант не виявив активності в командній роботі	Аспірант брав участь у командній роботі, дав окремі правильні відповіді	Активна участь у грі, точні та повні відповіді на питання
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест
Іспит	*0-5 балів*	*5-15 балів*	*15-27 балів*	*27-30 балів*
	Аспірант недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Аспірант володіє матеріалом на задовільному рівні	Аспірант достатньо добре орієнтується в теоретичному матеріалі	Аспірант добре орієнтується в теоретичному матеріалі

5.2. Формативне оцінювання:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
	Осінній семестр	

1	Експрес-опитування після вивчення тем 1-2,3-4, 5-6.	4 тиждень, 6 тиждень, 9 тиждень, 10 тиждень
2	Проходження тестування поточного контролю зі зворотнім зв’язком з викладачем	Відповідно до графіка навчального процесу
3	Самооцінювання	1-3, 10 тиждень
4	Усний зворотний зв'язок від викладача під час занять	Протягом всього семестру
5	Взаємооцінювання	5, 9, 10 тижні
6	Письмовий зворотний зв'язок на есе, реферати, мультимедійні презентації	6, 10 тижні

5.3. Шкала оцінювання (підсумкова) – загальноприйнята для Університету:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECTS**	**Оцінка за національною шкалою**
		для екзамену
90 – 100	**A**	відмінно
82-89	**B**	добре
75-81	**C**	
69-74	**D**	задовільно
60-68	**E**	
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Філософія науки» для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання (протокол № 2 від 9 жовтня 2023 р.) 157с.
2. Методичні вказівки щодо виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Філософія науки» для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання (протокол № 2 від 9 жовтня 2023 р.) 19 с.
3. Методичні вказівки щодо проведення семінарських занять з навчальної дисципліни «Філософія науки» для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання (протокол № 2 від 9 жовтня 2023 р.) 26 с.

6.2. Основні джерела

1. Броннікова Л. В. Філософія науки. Методичні рекомендації для здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) до вивчення курсу : методичні рекомендації / Л. В. Броннікова. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 24 с.
2. Данильян О.Г. Філософія: підручник. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2024. 432с.
3. Кушакова-Костицька Н. В. Філософсько-правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: монографія. Київ: Логос, 2022. 346 с.
4. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу: від давнини до сучасності. Київ: Темпора, 2024. 379 с.

5. Максюта М.Є. Соколова О.М. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез. Монографія. К.: Гельветика, 2023. 316 с.

6. Семенюк Е.С .Філософія сучасної науки і техніки : підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2023. 456 с.

7. Суспільство, людина, право: досвід філософсько- правового осмислення: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2021. 350 с.

8. Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2020. 344 с.

9. Петрушенко В. Філософія і методологія науки. Навч. посібник / В. Петрушенко. Львів, 2022. 342 с.

10. Петрук Н.К., Гапченко О.В, Левченко А.В. Філософія науки: навч.посіб. Хмельницький:ХНУ, 2022. 271с.

11. Філософія науки та інноваційного розвитку. Уклад. Чекаль Л.А., Горбатюк Т.В., Сторожук С. та ін. Київ: Міленіум. 2020. 782 с.

12. Філософія науки, техніки, архітектури в гуманістичному вимірі: монографія. – К.: 7БЦ, 2021. 198 с.

13. Філософські основи наукових досліджень : [монографія / В. Багинський, С. В. Вільчинська, О. Є. Гомілко, А. М. Єрмоленко та ін.] ; відп. ред. Ю. А. Іщенко ; НАН України, Центр гуманітарної освіти. – Київ : Інтерсервіс, 2021. 239 с.

14. Філософія: терміни і поняття: навч. енциклопед. словник / МОН України ; за наук. ред.: В. Л. Петрушенка ; рец.: Р. О. Додонов, І. Г. Утюж. Львів : Новий Світ-2000, 2020. 492 с.

15. Шевель А.О. Особливості міграції українців до Бельгії внаслідок російсько-української війни «Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету». 2022. №37. С.14-20

16. Шевель А.О. Розуміння успіху стародавніми греками // «Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету». 2022. №35. – С.114-117

17. Шевель А.О. Актуальність вивчення дисципліни «філософія науки» при підготовці докторів філософії (phd) галузі знань 07: управління та адміністрування Слобожанські наукові читання: соціально-економічні та гуманітарно- правові виміри: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17-18 жовтня 2023 року: Харків: НТУ «ХПІ», 2023. / за ред. проф. Краснокутської Н.С., доц. Решетняк Н.Б., доц. Волоснікової Н.М. 411 с. С.354-357

18. Шевель А.О. Зміна парадигми в філософії науки з появою штучного інтелекту. Актуальні проблеми філософії та соціології» № 45/2023. С.56-59

19. Шевель А.О. Специфіка проведення семінарів з «філософії науки» для аспірантів СНАУ. Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих учених «ЮНІСТЬ НАУКИ – 2024» 24-26 квітня 2024 р. Національний університет «Чернігівська політехніка». 345 с. С.112-114

20. Шевель А.О. Європейський досвід проведення семінарів з гуманітарних наук для здобувачів PHD на прикладі вільного університету Брюсселя (Université Libre de Bruxelles). II Всеукраїнська інтернет-конференція «Глухівські історико-філософські читання». 17 квітня 2024 року. Глухівський НПУ ім. О. Довженка. 357 с. С.234-236

21. Шевель А.О. Етичні аспекти штучного інтелекту // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії № 56. 2024 р. С.145-152

22. Anzhelika Shevel, Hanna Tsyhanok. Educational environment security: axiological aspect // Zeszyty Naukowe WSTiE. Наукові зошити Вищої школи туризму та екології, (Польша). tom 21, rocznik XI numer 1/2022. – С.129-137

23. Olena Hryn, Anzhelika Shevel, Nataliia Shcherbyna, Oleg Kubrak, Kostiantyn Zadorozhnyi. Implementation of Artificial Intelligence in the System for Detecting Academic Dishonesty in Ukrainian Secondary and Higher Education Institutions. Periodicals of Engineering and Natural Sciences Vol.13 №2. 2025. DOI: 10.21533/pen

24. Getman A., Danilyan O., Dzeban A., Kalinovsky Y., Hetman Y. Information security in modern society: sociocultural aspects. Amazonia Investiga. 2020. Vol 9. № 25. P. 6-14.

25. Purcell, Sebastian. 2020. "How the Mayan Philosophy of Time Can Teach You to Recover Daily Joys." Medium. September 3, 2020. https://medium.com/illumination-curated/how-the-mayan-philosophy-of-time-can- teach-you-to-recover-daily-joys-ed850597afc3.

26. Stewart, Georgina Tuari. 2020. Maori Philosophy: Indigenous Thinking from Aotearoa. London: Bloomsbury Academic.

Інформаційні ресурси

Платформа Moodle https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=158

Бібліотечно-інформаційний ресурс СНАУ (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях, тощо). URL: https://library.snau.edu.ua/

Інституційний репозиторій СНАУ (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, навчальні об'єкти, наукові звіти, тощо). URL: http://repo.snau.edu.ua/

Stanford Encyclopaedia of Philosophy: URL: http://plato.stanford.edu

Internet Encyclopaedia of Philosophy: URL: http://iep.utm.edu